

ՕՐԱԳԻՐ ՉՄԻՒՌՆԻԱՅ

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ ԵՒ ԱՌԵԻՏՐԱԿԱՆ

ՉՄԻՒՌՆԻԱ, Ի 10 Նոյեմբերի :

Օգոստոսի առաջագումար Սուրբազան Ազատի Մեծիմաստ Կայսրը մարդասիրական վեհանձն գրասենյակներէ շարժեալ կամեցաւ որ կատարեալ հաւասարութիւն ըլլայ իւր ամէն հպատակաց մէջ թէ մահմտական է եղեր, թէ քրիստոնէայ է թէ հրեայ : Իւր խնամքը և իւր պաշտպանութիւնը կամեցաւ միօրինակ տարածել առ հասարակ ամէնուն վրայ : Աստի այս բարեգութեան օրէնքը (ժամանակ խաչքի) հաստատեց որով օսմանն ան տարութեան ներքէ գտնուող ամէն ազգերը մէկ ժողովուրդ սեպուելով ամէնքն ալ միևնոյն իրաւունք ունեցան օրինաց առջև, և կրօնքի տարբերութիւնը ամէնէն արգելք մը չկրցաւ ըլլալ այս եղբայրական հաւասարութեան : Կոր բարեկարգութեան օրինաց համեմատ զանազան ազգերը անով միայն պիտի գտնուի իրարմէ որ մահմտականը միկրթը պիտի երթայ, քրիստոնէան ինկրթը և հրեան իւր ժողովուրդանոցը : Այս այս օրինակ է վեհափառ Սուրբազան մարդասիրական հրամանը, որուն առջև ամէնէն մեծ և ամէնէն ջերմեռանդ երախտագիտութիւնը անշուշտ տկար կը հասարակուի :

Յայտնի է ամէնուն, թէ Սարճարգոյն Վուսթի արքայի եռանդեամբ, արքայի ջանք և խոհեմութեամբ ի գործ դրաւ և ի գործ գնելու վրայ է միշտ կայսերական այս բարձր հրամանը, բան զի դիւրին բան չէր այսպիսի արմատական կարգադրութիւն մը հաստատել օսմանն ընդարձակ տէրութեանը մէջ, ուր սոգային վնաս մի սովորութիւնները գարեթէ ի վեր պիտաւայցեալ էին : Ասկայն կառավարութեան անխնայ և գործունէայ խնամատարութեամբ ամէն դժուարութիւնները սակաւ առ սակաւ դիւրացան, և թիչ ժամանակուան մէջ նոր տահմանադրութիւնը (ժամանակ) ըստ ամենայն մասին ի գործ դրուեցաւ գրեթէ ամէն տեղ :

Մահմտականաց և քրիստոնէից մէջ հաւասարութիւնը կատարեալ ըլլալու համար կը հարկաւոր էր որ քրիստոնէայ ազգաց վկայութիւնը

վաւերական ըլլայ, այսինքն անցին դատաստանաբանաց մէջ : Այս բանը որ ի սկզբան դժուար կերեւէր շատերուն, Սարճարգոյն Վուսթի զիւրութեամբ հաստատեց, ինչպէս ըստ ժամանակին գրեցինք լրագրոյս 361-րորդ թիւը մէջ :

Անձնական տուրքը (խարճ) առնելու կերպը շատ գանգատանաց պատճառ կ'ըլլար մահմտական չեղող հպատակ ժողովուրդեան կողմանէ, որուն միայն յատկացեալ էր այս հարկը, և հարկապահանջները տէրութեան ներքին և հեռաւոր կողմերը անարժան կերպիւ վարուելով կրնէին գժողովուրդը : Աստի կառավարութիւնը հաճեցաւ մարդասիրաբար այնպիսի կարգադրութիւն մը հաստատել, որ առանց վնաս մը պատճառելու արքունի գանձուն միանգամայն անձնական տուրքին ազատ ըլլան քրիստոնէայ և հրեայ հպատակները : Վ անորոյ որոշեցաւ, որպէս յիշեալ անձնական տուրքին փոխարէն ուրիշ հարկաց վերայ աւելցնելով իւրաքանչիւր ազգին իւր հոգեւոր Վարձնորդին և սոգային հոգաբարձուաց միջոցաւ վճարուի արքունի գանձուն, և առ կերպիւ մարդահարկը ջնջուած կը համարուի, թիչ մը բան աւելցնելով թեմի իրաւունք և Սարճի բուռած հարկաց վրայ, որոնք ինչպէս յայտնի է, իւրաբանիւրոյն իւր ըրած առևտրոյն և ունեցած անշարժ ստացուածոցը կը վերաբերին :

Այցեալ շաբթու երկուշաբթի օրը Հայոց, Յունաց և Հրեից հոգեւոր Վարձնորդները, և ազգային հոգաբարձուները կառավարութեան պալատը կանչուեցան, ուրտեղ այս նոր կարգադրութեան վրայք եղած կայսերական հրովարտակը կարգացուեցաւ ի ներկայութեան հանդիս կուսակալ բարձրագատիւ Հալիլ փաշային և բարձրակարգ ժողովոյն, և ամէն հարկաւոր միջոցները սկսան ի գործ դրուել Օգոստոսի առաջագումարին այս բարեգութեան հրամանը ըստ ամենայն մասին յառաջ տանելու համար :

Վերջ քանակներէս յայտնի կը տեսնուի, թէ բարձրագատիւ Մեծիմաստ Կայսրը մարդասիրական խնամատար և խոհեմ կառավարութիւնը արքայի յարատուութեամբ հոգ կը տանի

ճշդիւ հետեւելու նոր բարեկարգութեան մարդասիրական սկզբանոց, որոց միմիայն նպատակն է հասարակութեան բարօրութիւնը և տէրութեան յառաջադիմութիւնը :

Իւրօրոյնի և Վերկիայի լրագրիւնները երկար և մանրամասն տեղեկութիւններ կուտան վեհափառ Սուրբազան Վարճարգոյն Վուսթի հաճեցաւ մէջ եղած փառաւոր և մանրամասն ընդունելութեան վրայ : Յայտնի է որ յիշեալ պաշտօնատարը առանց ղեկավարելու է, որ օգոստոսի առաջագումարին կողմանէ Վերկիայ յուրակեցաւ : Կոր Սորքի մէջ հազարաւոր երեւելի բաղաբացիք անոր գալուստը շնորհաւորելու գացին, ու բաղաբացիք պատուական ատենաբանութիւն մը ընելով հիւր ընկալեց օսմանն և ղեկավար յանուն բաղաբացի և գովաբանեց վեհափառ Սուրբազան մարդասիրական ընթացքը, զոր այս վերջին ժամանակները ցուցուց շատ առիթներու մէջ : Վին պէջը կոր Սորքի հիւրը ըլլալով, բազմաթիւ բաղաբացիք ընկերութիւնը Վերկիայ շառու ըսուած շքեղափայլ պանդոկը հրաւիրուեցաւ, ուր փառաւոր կերպիւ բնակեցուցին : Այլ Սորքի Հեղուած պալատին մեծ սրահը անոր հրամանին ներքէ դրուեցաւ, և հանդիսութեամբ առաջնորդեցին զինքը հրապարակական շինուածքները պարտելու :

Այս օրինակ փառաւոր ընդունելութեան է տես Վին պէջը շարունակեց իւր ճանապարհորդութիւնը ի Վաշինգտոն, ուր մեծ յարգանք և մոտրմութեամբ ընդունուեցաւ կառավարութեան անդամներէն : Օսմանեան ղեկավար արժանաւոր կերպիւ և պարագային յարմար ատենախօսութիւն մը ըրաւ Վարճարգոյն Վահանգիցիին առջև, որ փութացաւ իւր խնդակցութիւնը յայտնել անոր դալտտեանը վրայ, ապահովելով թէ Վարճարգոյն Վահանգիցիները միշտ մոտրմութեամբ կամութիւն պիտի ունենան Տաճկաստանի հետ :

Օրերակցորդ և ազգային երեսփոխանաց ժողովը միաբան հաճութեամբ 10 հազար թալէր, այսինքն 240 հազար զուրուշորոշեցին, որ օսմանն և ղեկավարին ճանապարհորդութեանը համար ծախք

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ

Ի ԽԱՂԱՔԱԿԱՆ ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ ՏԵԱՌՆ

- Ի Բառաթեմ կառուց բարձունս
- Ի Նիւայ բաղնիք
- Վեհափառ Տէր :
- Երկինք ողջն զարհուրելին :
- Ի սիեզեր
- Վմէն սարսեր :
- Յասէն պարխեալ Տիկինն երկինց :
- Ի օրաբեր
- Կողմն զօրեր :
- Հարիւրաչեայ աշխոյժն Արգոս
- Կրտսեմատուեր
- Շողայր յեթեր :
- Եւ թագաւորն թագաւորաց
- Ի կենսաբեր
- Սարէն գօշեր :
- Վնեայն ինչ կատարեալէ :
- Չայն անվեհեր
- Եւտաբեր :
- Որ փրկութեան տիեզերաց
- Օ երկնահարաւեր
- Հրեակ փողեր :
- Վ աջ կորանացդ, հրեշտակդ չար

- Իւր մահաբեր :
- Հաս բեզ աւեր :
- Ուր յողթանակդ, Պրուտոնեան
- Եւրցըն տեր
- Խաւարատեր :
- Վլ, զնորդ վաղ խորտակեցաւ
- Ոյժ մահաբեր
- Վոյն եղեր :
- Ի բարձրաբերձ գիտանոցն
- Կենաց հրաւեր
- Եւ մեզ հնչէր :
- Օրհնութիւն բեզ, Փրկիչ բարի :
- Ինկալ նուէր
- Օ ալելուա մեր :

Արեւնայ Սարգիս Յ. Պալապանեան :

Ի ՈՐՀՐԴ ԱԾ ՈՒԹԻՒՆ Ք

Սեր կենաց Գարնան ծամանալը կը մոլորիս կանաչաբար անպատուաց մէջ, ուր ինչ պերտները և ծաղիկները ինձմէ կեն մեր աչքին հազարամեկ սոսկալ և պարագին առարկա կաներ : Ինչ երբոր աշունը կը հասնի, ծաղիկները կը թուրան, պերտները կը թափին, յայնժամ սոսկալ մը կը թափանան ինչ ամէն ինչ առնելուս կէտեաց փերեղանայ վրայ կը խնամ :

Պարսկաստանի զաբանութեան պարն ի վնայն :

Ինթերցեալ յ36 և յ37 համարս 1850 ամի Արշխույս ի Ռուս լեզու զյոզուածն, որ սակա ծագման Հայոց արարեալ պարն ի վնայն հազարաւոր ինն աղճատանոց, որ ճիզն զնէ առանց հնագրական, պատմական, և լեզուագիտական ապացուցութեանց բացատրել իրրու թէ նախկին բնագաւառ Նախահօրն ազգի Հայոց Հայկայ էր Բաբելոն, թէ լեզու հայկական նոյնապիսի է ընդ Բաղդէականին կամ Ասորոյն, և ի վերջոյ իրրու թէ Հայք սերեալ իցին ի Բաղդէացոց :

Առ այս պարտ եղեալ անձինս իբր հայագրի որ, ուստի և առաւել բան զայսպիսի փոյթ ի հետազոտութիւն և ի ճշգրիտ գիտութիւն հայրենեաց իմոց ըստ անցեալ և արդեան ջրանայն բարբառոյն, յոր խօսելն նախահաւքն իմ և այս օրեան սերունդը նոցին, և ծագման հայկականց, յորոց ի համար անդամոցն թուեմ զիս, յառաջ բերից համառօտիւ թէ յիս ընդցն հեղեղի Արեւիկայ և մեռաւ ի Հայաստան, թէ Հայկ էր ի թոռանց նորա յաղթական Բեյլայ կամ Նեբոլ թայ, թէ լեզու նորա չէր լեզու Ասորի կամ Բաղդէական և յոր լեզու խօսեր նա, զնոյն իս :

(1) Չայս յոգուած հաստատակալէ արդէն ի Ռուս լեզու կովկաս սնուն Ռուսերէն լրագիրն Տիկինն : Ծ. 4.

ԳԵՐԱՄԱՆԻԱ : Բանի մը ամիսն ՚ի վեր Հեռակն Գասուէի իջանութեան մէջ ծանր խռովութիւններ պատահեցան:

Գերմանական ժողովոյն աս ընթացքը իրականութեան հասնելու համար:

ԱՄՍԻՐԻԱ . Վ Էննա, 1-13 Նոյեմբերի : Վ է հաճախ Կայսրը ընկերութեանը Շ վարչական կազմին իջանակն անցեալ ամսոյ 17-29ին Վ արտոնողային գործաւոր բնակարանները:

Ծ Ա Ն Ա Խ Ե Ա Ռ Մ

Չորեքշաբթի, 10 Նոյեմբերի :

Մնչպէս առաջակայ թերթին Կոստանդնուպոլսոյ յօդուածին մէջ գրուած է, այս տեղէն արդիւնութեամբ արդէս Կիսնի և օտար գրամները չառնուի:

Կոստանդնուպոլսոյ կողմէն մեզ, թէ Պարսից զինական Շահին առաջին թարգման Գալթեանն մեծաշուք (Յոհաննէս աղան) ընկերութեան յիշեալ տէրութեան գործակատար վսեմամասնագէտ վարչական և ընդհանուր պատերազմական խնամակարանները երկու ժամի չափ խօսակցելով անոնց հետ:

Սպանիոյ վեհափառ թագուհին ցանկալով իւր արքայական բարեհաճութեան արտայայտումը տալ վերոյիշեալ Կաթիկոսին (Յոհաննէս աղային) փոխանակ իւր գործակցութեանը առևտրական գաղտնաբերութեան համար որ ՚ի գործ դրուեցաւ:

Սյունիքեալ հոյակապ պաշտօնատարին եղբոր Կաթիկոսին յարգող Կաթիկոսին, որ Կոստանդնուպոլսոյ Պարսից գետաբանատան թարգմանն է, նոյն կարգին սպասուածութեան պատուոյ նշանը յուղարկեցաւ:

Կաթիկոսին սուրբ Նշանի միաբաններէն արժանապատու Շահապարեանց կարապետ վարդապետ օգտակարութեան պատճառաւ Կոստանդնուպոլսոյ գտնուելով՝ Սիջակի Վերմանութեան թանգարանին այցելութեան գացեր է, և շոգ կողմ պահելով և արժանի հին գրամներ նուիրել է յիշեալ թանգարանին, որ ինչպէս կըլսեմք, որ ըստ օրէ Կաթիկոսին վոյ է յարգող վերաբերաց քարեկերտած ջանքով:

Փարսիքէն Հոկ, 27 ամսաթուով կըզրեն մեզ, Յարգող և ուսումնասիրող Պեղծեան Պողոս աղան Փարսիք եկած օրէն ՚ի վեր գովելի ջանքով մը զբաղած է նորահար ջրահան մեքենայի մը շինութեան պարտաւր կատարեալ յաջողութեամբ գլուխ հանեց, և իւր գիւտը ներկայացնելով մայրաքաղաքը գտնուած երկւէրի մեքենա գործներուն և Մուսուսից Վարչակցութեան ժողովոյն ամենքն ալ գովելի և վկայեցին որ այս տեսակ ջրահան մեքենայ մը մինչև ցայտօր տեսնուած չէ, և այս պատճառաւ վկայական ալ տուին իրեն:

Նոտարարայ այս լուրը ազգասիրական բերկրութեամբ պիտի ընթացնու յարգող հասարակութեանը, քանի որ միայն յիշեալու չմե ազնուական պարտնին մեծ պատիւ կրնէ, այլև Հայոց ազգին ՚ի վաղուց անախ վկայեալ բնական ճարտարութեան նոր արտայայտումը կրնայ համարուիլ:

ԱՌՆԻՏԵԿԱՆ ԼՈՒՐԵՐ

Չորեքշաբթի, 10 Նոյեմբերի :

Լոստոնէն հասած վերջի լուրերը բիչ մը կէն գանութի տուին քաղաքին առուտուրին, ուստի գիւտար արքանքները կուզուին:

Տորոն, Վիներ բարձրացաւ և շատ կուզուի, այս օրուան արժէքը 270-275 դրչէ կենդինարը: Սեպտաբուրի ապրանք Կարմիր ծախուեցաւ 118 125 դուռուչի հօխան Սարսիլայի համար:

Կարմիր, կուզուի 11-11 1/2 դրչէ բիչէն: Դեղին, Լոստոնէն կըծախուի 14 1/2-15 դուռուչի հօխան ըստ տեսակին: Կարմիր, Լոստոնէն գինը 106-106 1/2 է չէբիւր: Կարմիր, Լոստոնէն 275-290 դուռուչի կըծախուի կենդինարը ըստ տեսակին:

Սեպտաբուրի ապրանքը 60-80-85 դրչէ կենդինարը, իսկ ընտրեալը 145-200: Չորեքշաբթի, 10 Նոյեմբերի: Կարմիր գինը 78-80 դուռուչի կենդինարը: Կարմիր գինը ընտրեալը 112: Սեպտաբուրի ընտրեալը 100, հասարակը 80: Գինը 82-85: Կարմիր գինը 150-160: Կարմիր, Լոստոնէն կըծախուի 800-840 դուռուչի հարիւր հօխան: Կարմիր, Վիներ կըծախուի 200-205 կենդինարը: Կարմիր, Սարսիլայի կըծախուի 70-72 դուռուչի կենդինարը, իսկ ձողածե կըծախուի 38-44: Ստոնտոնէն 85-90:

Table with 2 columns: Item name and price range (e.g., 110 1/2 - 110 1/2, 173-173 1/2, 350-351)

Ծ Ա Ն Ա Խ Ե Ա Ռ Մ

ՆՈՐԱՏԻՊ ՄԱՏԵԱՆՔ

Քաղաքական անտեսութեան վոյ տեղեկութիւններ: Եօրինեաց Կիկողայոս Ս. Օրայեան: Տպեալ ՚ի Կոստանդնուպոլսոյ յամին 1849 Ի պարսիկ (Յոհաննէս Սիւնեիսեան):

Սյունիքեալ տեղեկութիւնները զատ զատ յօդուածով Հայաստան լրագրոյն մէջ ըստ ժամանակին հրատարակուեցան, իսկ այժմ հեղինակը մէկ գիրքի մէջ ամփոփելով զանոնք և հարկաւոր եղած սրբապրութիւնները ընելէն ետև, վերստին տպագրութեամբ կընուիրէ Վաղին:

Քաղաքական անտեսութիւնը իսկող օգտակար և հարկաւոր գիտութիւն մը ըլլալը ամէն մարդ գիտէ, ուստի աւելորդ կըհամարուի երկարօրէն գրել այս տեղս անոր վրայոք: Սյունիքը կըգտնուի Պօլսոյ գրեթէ ամէն զբաղմունքաց թով, և մասնաւորապէս Սեբասիոյ կազմարար պարսիկ Պաշտօնատարին խանութիւնը:

ՀԱՐԵՐԱՅ ԱՐԵՐԱՏԵԱՆ

Յօրինեալ ՚ի լազն հայկական ՚ի Սիբուրի իւրեան, ՚ի Խեղոյ և յարդանց:

Յօհաննէս աղայի կարտպետեան Վոյապետանց, ՚ի յիշատակ վաղամտիկ սրբոյ իւրոյ Գարեգին մանկան:

Տպեալ յամին 1850 ՚ի Կոստանդնուպոլսոյ, ՚ի տպարանի (Յ. Սիւնեիսեան):

Սյունիքը՝ ըստ օրինակի Կարգաւորութեան Սյունիցանց Վերջիցայ, Ներսիսի հեղինակայ անոնցամեջ պաշտօնատարութեան ոճով շինուած է, որուն վրայոք երկուստեք վերջեցուցիւն և կըբնակուին ՚ի յառաջաբանութեան:

Իսկ այս աշխատարարութեան մէջ, գիտական հեղինակը բանասիրական և մասնաբանական հայկականագիտական ոգով վստիակ հայագիտական գրքի յիշուած բանագիտական գրքի ՚ի Սիբուրի Հայաստան, Կարապապ և Սասնայ լեղիցը, ՚ի Վաղարշապատ, Սիբուրի աղայը, Սիբուրի աղայ և այլն, նկարագրելով սրբապետը եղանակաւ մը այն անհրաժեշտ նախնի շէնքի յիշուած, Տաղարէից պարսկերէնութեան, և յորջնելով այժմեան անհայտեալ, աւերակ և ինքն զնային:

Տաղարէն Սիբուրի ընախը, շէնքիցայ և յայտն ոճով Կիկողային ՚ի լազնաբնակ ընկերոջն սրբոյ Չորեքշաբթի ազգասիրութեան հասարակութեան կառուցելու զանապախական լազն և ՚ի սեր մասնաւորութեան, որուն պաշտօնատարներ այնչափ անհրաժեշտ գեղարարական պատճառ եղած է Ներսիսի:

Ծ Ա Ն Օ Թ Ո Ւ Թ Ի Ի Ն

Սյունիքը երկու շաբաթ անգամ մը սրբապետ օրը կըհրատարակուի: Տարեկան գինը 120 դուռուչէ կանխիկ վճարելով որ կուզէ, կրնայ ստորագրուիլ, իսկ Սեբասիոյ Արտատեսան գործարարը ՚իսկ ուրիշ քաղաքաց համար ահա կընշուանկեք լրագրոյ յարգի գործակալաց անուամբը, որը ետ:

Կոստանդնուպոլսոյ Պեղծեան պատեւել պարսիկ Անտիս, որուն գրատունը ՚ի վեզի Խաննի է: Պրոնտարարութեան Երկրորդութեան գործակալ Գարեգին ազգասիրական:

Սեպտաբուրի Երևուցեան Գերագ աղայ: Գարեգին Երևուցեանց մասնաւոր Երևուց աղայ: Յուզը Երևուց և Սիբուրի Կահանուց Կարմիրից հիւպատոս Յակոբ աղայ Ս. Մուսուսեան:

Պարսիկ Ապրանք մարտն Երևուց վերստեսուչ Գերագ աղայ Սիբուրի: Հայկա՛ մարտն տեսուչ Սարգիս աղայ Սիբուրի: Թրեան՝ Ապրանք Արտատես աղայ: Կարմիր մասնաւոր Յարուրիւն աղայ Կաղապետանց:

Բեզրուգուրի և Մուսուս աղայ Անտիս Գ. Արտատես: Տիկիկի Գարեգին աղայ Շենքուցեան վարդապետանց: Գարեգին աղայ թովման Շենքուցեան: Գարեգին Անտիս առաջին թարգման աղայ Սայակ Սիբուրի: Կարմիր պարսիկ թագեալ Խ. Անտուսեան: Գանդու՛ պարսիկ Սեբասիոյ Սեֆեան:

Ի ՏՊԱՐԱՆԻ ԱՐՇԱԼՈՅՍ ԱՐԵՐԱՏԵԱՆ